

ÚVOD

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+ (PHSR ŽSK 2021+) je jedným z hlavných nástrojov Žilinského kraja na podporu koncepčného cieľavedomého a transparentného riadenia a rozhodovania samosprávnych orgánov v snahe čo najefektívnejšie riešiť problémy a výzvy rozvoja Žilinského samosprávneho kraja. Dokument je spracovaný prioritne pre obdobie do roku 2030 s výhľadom do roku 2035. Dokument je vypracovaný v súlade s platnou legislatívou (zák. č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších zmien) spracovaný ako strednodobý rozvojový dokument s uplatnením princípu partnerstva s relevantnými aktérmi regionálneho rozvoja na území Žilinského kraja. Vychádza z platnej územnoplánovacej dokumentácie a je v súlade s ostatnými koncepčnými a rozvojovými dokumentmi kraja.

Názov	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+
Územné vymedzenie	Žilinský kraj
Schválenie zámeru vypracovania PHSR ŽSK 2021+	25. 3. 2019 (súčasť zámeru Akčného plánu Úradu ŽSK na roky 2019 – 2021)
Proces SEA – záverečné stanovisko	
Dátum schválenia PHSR ŽSK 2021+	
Schvaľujúci orgán	Zastupiteľstvo ŽSK
Verzia	1.0

KONTEXT A CHRONOLÓGIA PRÍPRAVY A VZNIKU PHSR ŽSK 2021+

V predchádzajúcich rokoch sa Žilinský samosprávny kraj riadil základným rozvojovým dokumentom Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja pre roky 2014 – 2020. Potreba spracovania nového strategického plánu bola identifikovaná v rámci procesu jeho monitorovania a hodnotenia a vyvolala začatie prípravy nového dokumentu PHSR ŽSK 2021+.

PHSR ŽSK 2021+ sa spracovával v súvislosti s realizáciou projektu „Inteligentný a lepší Žilinský samosprávny kraj“ v rámci výzvy z Operačného programu Efektívna verejná správa č. DOP-PO1-SC1.1-2019-1, na základe Zmluvy o dielo zo dňa 5. 5. 2021 uzavretej medzi Žilinským samosprávnym krajom (objednávateľom) a spoločnosťou EUPC s. r. o. (zhotoviteľom).

Kick-off míting spracovania PHSR ŽSK 2021+ sa konal v Beleji 3. 6. 2021. V auguste 2021 bola spustená špeciálna webová stránka venovaná príprave a samotnému dokumentu s názvom www.hrajzakraj.sk. Verejnosť bola zapojená do procesu tvorby dokumentu v rámci tematických diskusných fór realizovaných v decembri 2021 a v rámci verejných prezentácií v 5 regiónoch ŽSK v apríli a máji 2022.

Návrh PHSR ŽSK 2021+ bol spracovaný, odovzdaný a odsúhlasovaný po častiach, a to nasledovne:

- Analytická časť – odsúhlasená 10/2021.
- Strategická časť – odsúhlasená 01/2022.
- Programová časť – odsúhlasená 02/2022.
- Realizačno-finančná časť – odsúhlasená 05/2022.

Dôvody vzniku dokumentu PHSR ŽSK 2021+

Potreba vypracovania nového dokumentu vyplynula z procesu hodnotenia plnenia aktuálneho PHSR ŽSK pre roky 2014 – 2020, z potreby stanovenia priorít a dôslednejšieho zacielenia **na riešenie identifikovaných problémov, aktuálnych globálnych trendov a lokálnych výziev**.

Podnetom pre spracovanie dokumentu boli aj **meniace sa vonkajšie prostredie**, deklarovaný **nový prístup k definovaniu národných investičných priorít** a nedostatočné zhodnotenie rozvojového potenciálu kraja pre jeho komplexný a udržateľný rozvoj.

Dokument reaguje aj na ciele a priority Agendy OSN pre udržateľný rozvoj 2030, Európsky ekologický dohovor, Víziu a stratégiu rozvoja Slovenska do roku 2030.

Nová stratégia reaguje **na trendy** súvisiace s klimatickou krízou, demografickými zmenami, technologickým vývojom, zmenou sociálnych väzieb, na identifikované problematické oblasti a výzvy a jej spracovanie prebehlo s výraznejším zapojením partnerov z územia.

V zmysle zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov je existencia PHSR podmienkou pre získanie zdrojov zo štátneho rozpočtu a doplnkových zdrojov pre rozvojové projekty obcí a VÚC.

V roku 2021 začína nové programové obdobie Európskej únie, ktoré sa skončí v roku 2027. V tomto období je možné využívať financovanie na **päť cieľov politiky súdržnosti**:

1. Inteligentnejšia Európa – inovatívna a inteligentná transformácia hospodárstva;
2. Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa;
3. Prepojenejšia Európa – mobilita a regionálna pripojiteľnosť IKT;
4. Sociálnejšia Európa – vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv.
5. Európa bližšie k občanom – udržateľný a integrovaný rozvoj mestských, vidieckych a pobrežných oblastí prostredníctvom miestnych iniciatív.

V rámci procesu spracovania dokumentu boli rešpektované nasledovné princípy:

- ✓ *partnerstvo a transparentnosť* – do tvorby a spracovania PHSR ŽSK 2021+ bolo aktívne zapojených viac ako 75 odborníkov rozdelených do pracovných skupín, výstupy boli priebežne zverejňované na webstránke www.hrajzakraj.sk,
- ✓ *rešpektovanie špecifik územia a ochrana hodnôt* – odzrkadľujúce sa v nastavení Strategickej časti, konkrétne v prioritných oblastiach Životné prostredie a Identita a sebestačnosť
- ✓ *prioritizácia a koncentrácia* – vyjadrená hlasovaním odborníkov z pracovných skupín o prioritách a navrhovaných alokáciách v rámci strategicko-programovej časti,
- ✓ *relevantnosť a realizovateľnosť opatrení a aktivít* – ktorých monitorovanie je navrhnuté prostredníctvom detailného popisu indikátorov pre každý špecifický cieľ,
- ✓ *financovateľnosť opatrení a aktivít*, resp. identifikovanie zdrojov financovania – zachytené najmä vo finančnej časti a v Akčnom pláne.

Vymedzenie riešeného územia

Žilinský samosprávny kraj v zmysle územnosprávneho členenia predstavuje samosprávny celok regionálnej úrovne NUTS3. Územie kraja je členené na 11 okresov (LAU1) : Žilina, Bytča, Čadca, Kysucké Nové Mesto, Dolný Kubín, Námestovo, Tvrdošín, Liptovský Mikuláš, Ružomberok, Martin, Turčianske Teplice. V rámci kraja je identifikovaných 5 prirodzených regiónov Horné Považie, Kysuce, Liptov, Orava, Turiec, ktoré sú vnímané ako samostatné strategicko-plánovacie regióny.

Metodické a legislatívne vymedzenie, zhrnutie východiskových strategických a koncepcných dokumentov

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+ je spracovaný v súlade s platnou legislatívou zákonom č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších zmien, zákonom č. 302/2001 Z. z. o samospráve a vyšších územných celkov v znení neskorších predpisov. Pri spracovaní boli primerane použité Metodika a inštitucionálny rámec tvorby verejných stratégií a Metodika tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí. PHSR ŽSK 2021+ je spracovaný ako strednodobý rozvojový dokument pri čo najširšom uplatnení princípu partnerstva s relevantnými aktérmi regionálneho rozvoja na našom území.

Východiskové podklady

Pri spracovaní Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+ sa brali do úvahy existujúce strategické a plánovacie dokumenty na národnej a regionálnej úrovni v zmysle zabezpečenia súladu spracovávaného dokumentu s platnými stratégiami relevantnými pre územie Žilinského kraja. Vzhľadom k nadnárodnému resp. európskemu charakteru politiky súdržnosti EÚ, v rámci ktorej sú pre programové obdobie 2021-2027 vyčlenené finančné zdroje na napĺňanie opatrení v oblasti regionálneho rozvoja, dokument tiež zohľadňuje Stratégiu Európa 2020 a nariadenie európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. 2. 2021, ktorým sa zriaďuje mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti.

Z dokumentov na európskej, národnej a regionálnej úrovni boli pri spracovaní programu brané do úvahy okrem iných aj nasledujúce dokumenty:

Európska úroveň:

- Agenda OSN pre udržateľný rozvoj 2030
- Európska sociálna charta
- OECD Regions and Cities at a Glance 2020

Národná úroveň:

- Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030,
- Národné priority implementácie Agendy 2030,
- Konceptia územného rozvoja Slovenska 2001 – záväzná časť v znení KURS 2011 – zmeny a doplnky č. 1 KURS 2001
- Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2014 - 2020,
- Návrh Partnerskej dohody Slovenskej republiky na roky 2021 - 2027,
- Program Slovensko (draft)
- Plán obnovy a odolnosti SR
- OECD Skills Strategy for Slovakia
- Stratégia digitálnej transformácie Slovenska 2030
- Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu Slovenskej republiky (RIS3)
- Stratégia rozvoja elektromobility v Slovenskej republike
- Konceptia energetickej efektívnosti SR
- Konceptia mestského rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030

Regionálna a miestna úroveň:

- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja pre roky 2014 – 2020,
- Návrh Vstupnej správy pre spracovanie PHSR/IUS Žilinského kraja
- Územný plán regiónu Žilinského kraja, Prieskumy a rozbor 2020
- Stratégia udržateľného rozvoja dopravy a mobility ŽSK
- Územný plán vyššieho územného celku Žilinského kraja – záväzná časť, úplné znenie
- SMART sociálne služby - koncepcia uplatnenia SMART princípov pre rozvoj v oblasti sociálnej starostlivosti v Žilinskom kraji
- SMART kultúra - koncepcia uplatnenia SMART princípov pre rozvoj v oblasti kultúry v Žilinskom kraji
- Koncepcia rozvoja sociálnych služieb Žilinského samosprávneho kraja na roky 2019 – 2023
- Koncepcia rozvoja zdravotníctva v Žilinskom samosprávnom kraji
- Regionálna výskumná a inovačná stratégia Žilinského kraja 2014+
- Budovanie cyklotrás na území Žilinského samosprávneho kraja (Cyklostratégia)
- Stratégia tvorby a budovania Integrovaného dopravného systému ŽSK
- Strategický plán rozvoja a údržby ciest na úrovni regiónov - (Cestný regionálny Master Plan) v zmysle Akčného plánu pre prípravu programového obdobia 2014 – 2020
- Strategický plán rozvoja verejnej osobnej dopravy - v zmysle Akčného plánu pre prípravu programového obdobia 2014 – 2020
- Regionálna stratégia výchovy a vzdelávania v stredných školách v Žilinskom samosprávnom kraji na roky 2018 – 2022 + Dodatok č. 2

Prehľad aktérov zapojených do tvorby PHSR ŽSK 2021+

Princíp partnerstva bol v rámci spracovania dokumentu veľmi dôsledne naplňovaný, nakoľko sa do prípravy a tvorby dokumentu zapojilo množstvo expertov (cca. 75 osôb) a odborníkov (viac ako 200 osôb). Proces tvorby bol koordinovaný Riadiacim výborom pod vedením predsedníčky ŽSK Eriky Jurinovej.

Prehľad aktérov najlepšie zobrazí schéma „Organizačná štruktúra“, ktorá bola zadefinovaná v úvode procesu tvorby strategického dokumentu. Zoznam aktérov je v Prílohe č. 1 – Zoznam aktérov zapojených do tvorby PHSR ŽSK 2021+.

Obrázok 1: Organizačná štruktúra aktérov spracovania PHSR ŽSK 2021+

